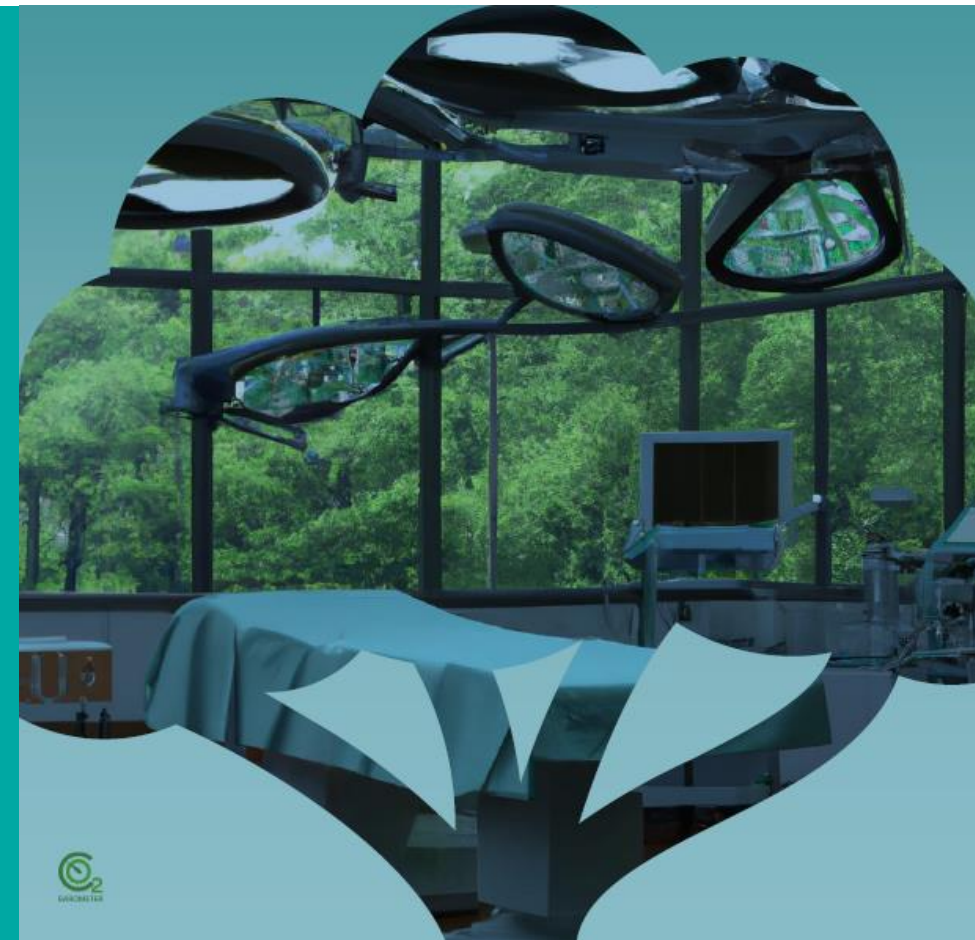

Barometer Groene OK

Update en eerste resultaten

Landelijk Netwerk de Groene OK
Postbus 20061
3502 LB Utrecht

Bezoekadres
Mercatorlaan 1200, 3528 BL Utrecht
6e etage, gebouwdeel A

T 085 04 81 460
E info@degroeneok.nl

Overzicht presentatie

- Tijdslijn ontwikkeling Barometer
- Het model
- Organisatie en rapportage
- Individueel adviesrapport
- Landelijke rapportage
- Toekomst

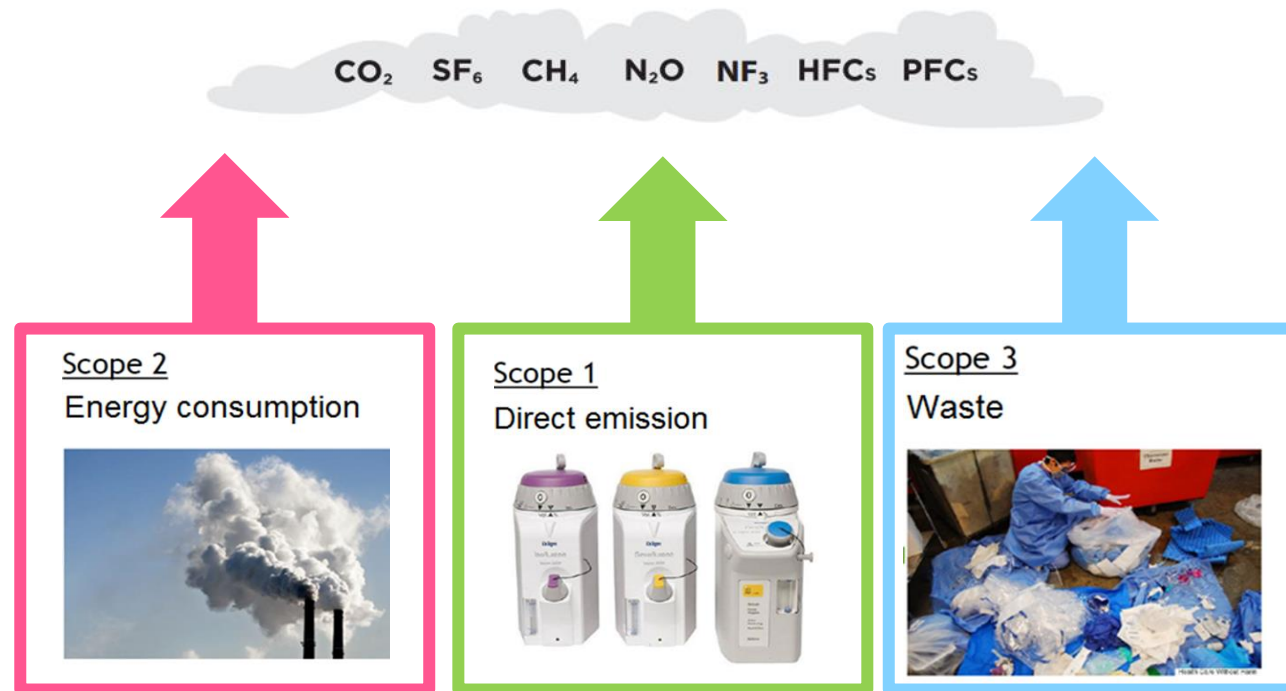
Een barometer??

Doel van de barometer

- Handvat voor verduurzaming operatiekamers
- Prioriteit voor maatregelen met een grote impact
- Awareness creëren voor verduurzaming OK's
- Kennis mbt mogelijkheden om te verduurzamen beschikbaar maken
- Beste practices identificeren
- Inventarisatie landelijke hotspots

CO₂ voetafdruk van de OK

The impact of surgery on global climate: a carbon footprinting study of operating theaters in three health systems. MacNeill AJ, Lillywhite R, Brown CJ. *Lancet Planet Health.* 2017 Dec;1(9):e381-e388

Tijdlijn: 2017

MacNeill Lancet Planet Health

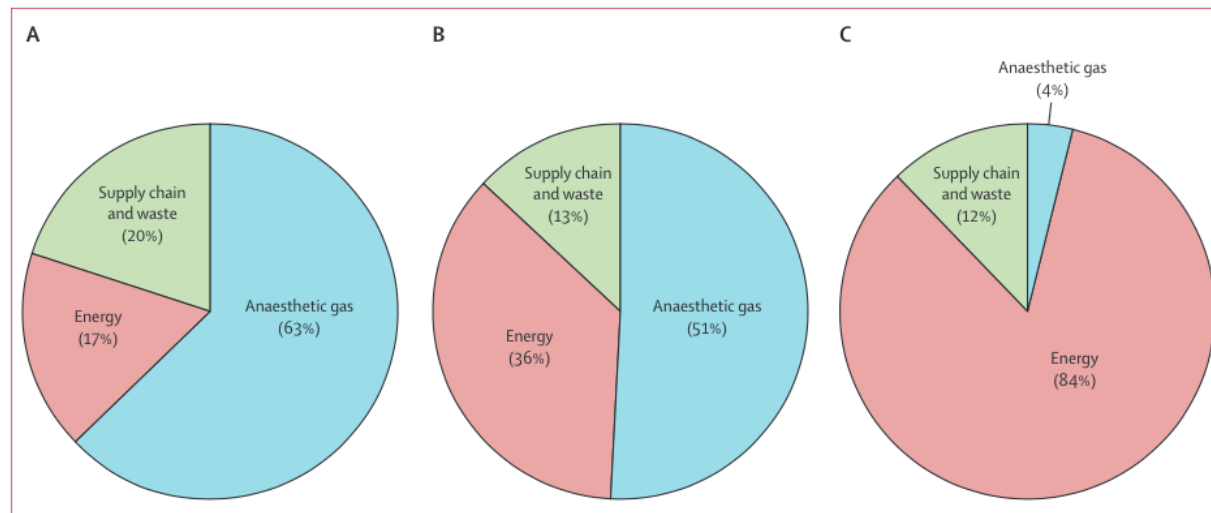
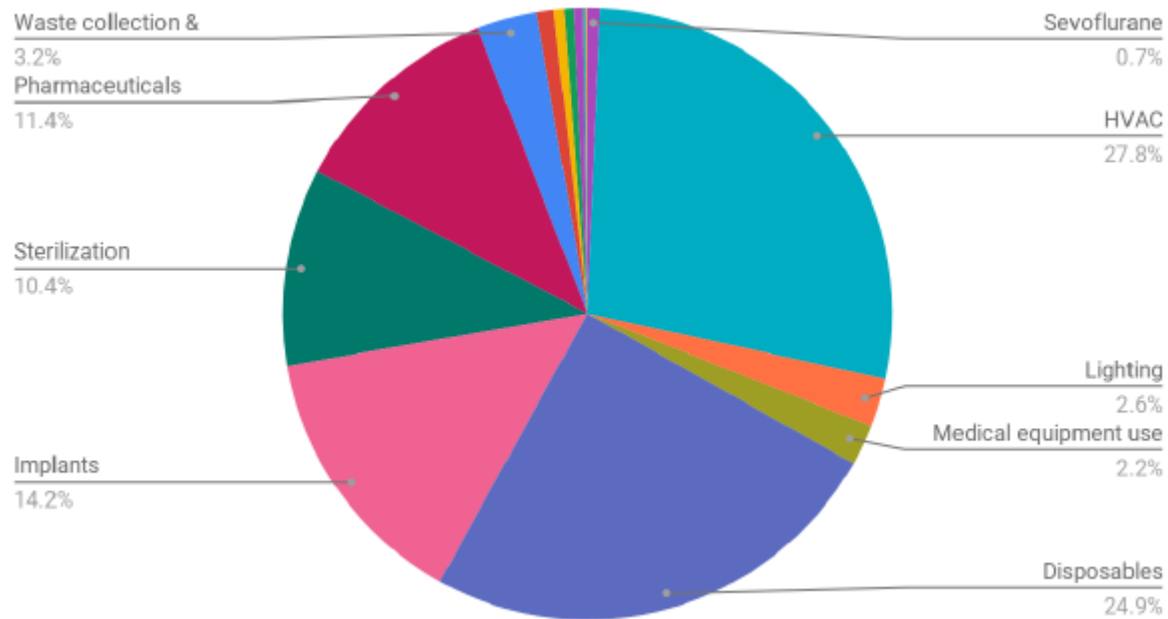

Figure 2: Relative contribution of scopes 1, 2, and 3 to the carbon footprint of operating theatres at (A) Vancouver General Hospital, (B) University of Minnesota Medical Center, and (C) John Radcliffe Hospital
Anaesthetic gas=scope 1. Energy=scope 2. Supply chain and waste=scope 3.

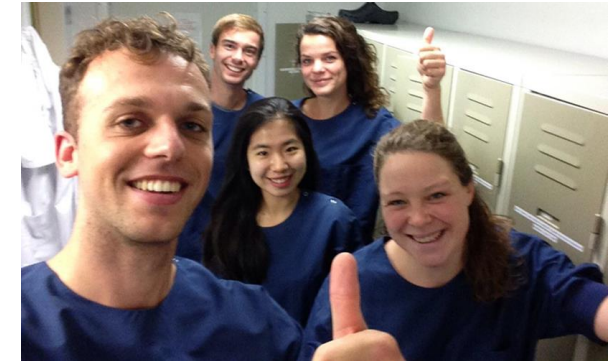
The impact of surgery on global climate: a carbon footprinting study of operating theaters in three health systems. MacNeill AJ, Lillywhite R, Brown CJ. Lancet Planet Health. 2017 Dec;1(9):e381-e388

Tijdlijn: 2019

LCA OK centrum LUMC

4,55 kiloton CO₂-eq per jaar.

IPG Industrial Ecology

Tijdlijn 2019

LUMC vs MacNeill

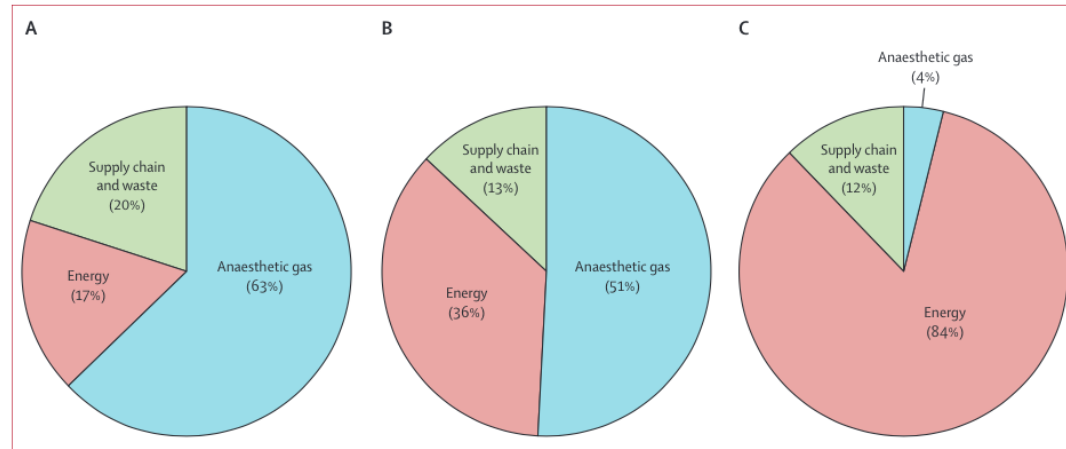
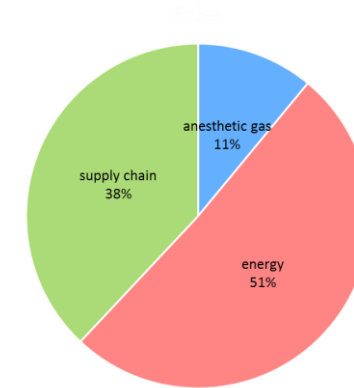

Figure 2: Relative contribution of scopes 1, 2, and 3 to the carbon footprint of operating theatres at (A) Vancouver General Hospital, (B) University of Minnesota Medical Center, and (C) John Radcliffe Hospital
 Anaesthetic gas=scope 1. Energy=scope 2. Supply chain and waste=scope 3.

LUMC (2019)

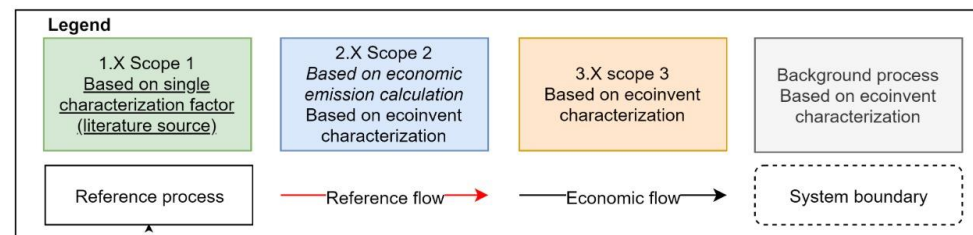
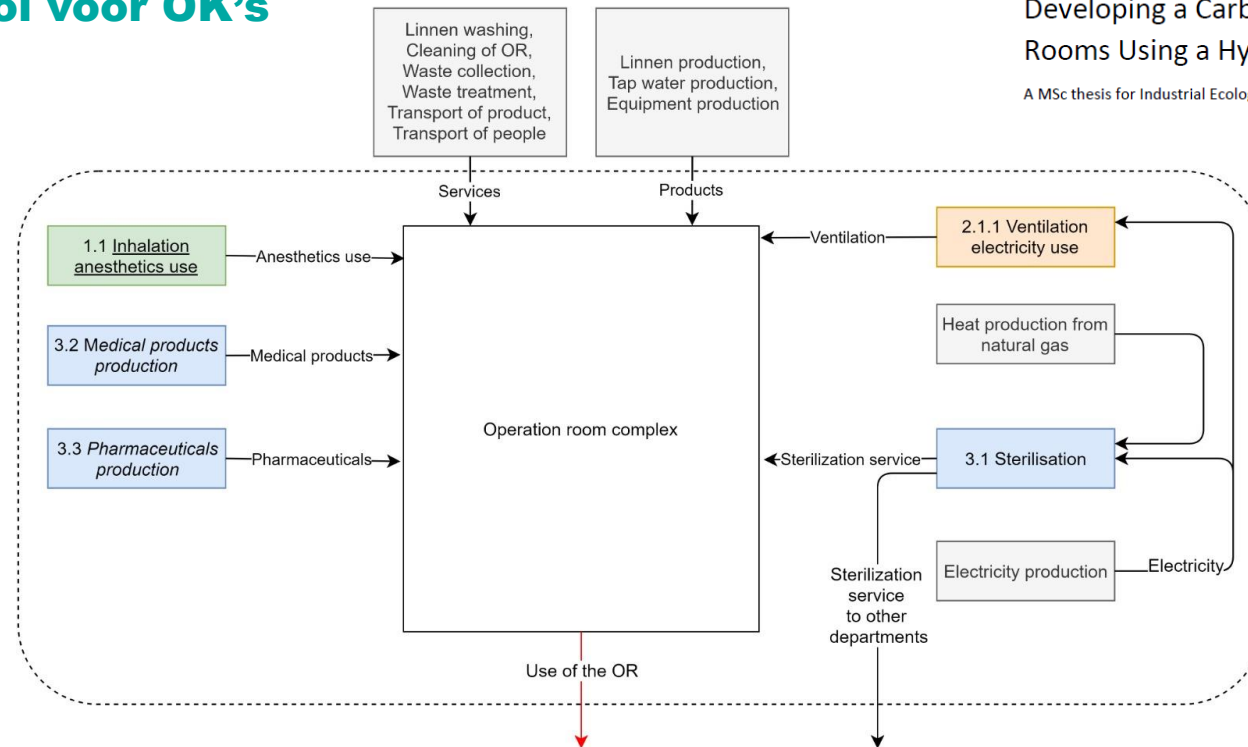
Tijdlijn 2020:

Hybride CO₂ footprint tool voor OK's

Developing a Carbon Emissions Tool for Dutch Operating Rooms Using a Hybrid Modelling Approach

A MSc thesis for Industrial Ecology

Ronald H. Hendriks

Tijdlijn 2021

CO₂ footprint vergelijking OK's obv verbruiksdata

Scope	Process type in questionnaire	Valid responses (out of 16 approached)
1	Anesthetics use	7
2	HVAC electricity use	3
2	Space heating energy use	3
3	Sterilization energy use	2
3	Disposables consumption	3
3	Implants consumption	3
3	Other procurement products consumption	3
3	Pharmaceuticals consumption	2

Table 27: Amount of valid responses in the data collection trial per process type

LUMC

Carbon Footprint Analysis of
Dutch Operating Room Complexes
using a Custom Carbon Emissions
Tool

T.P.M. Vredereg

a Research Report for MSc Medicine

2023: Evidence based OK-model CO₂ footprint

obv semi-kwantitatieve input

Energie

Aantal OK's in complex
Groene stroom
Aantal OK's met warmteterugwinning
Aantal OK's met actieve nachtstand

Anesthetica

Desfluraan
Lachgas
Alleen lachgas bij kinderen
Vapour Capture Technology
End-Tidal Control

Materialen

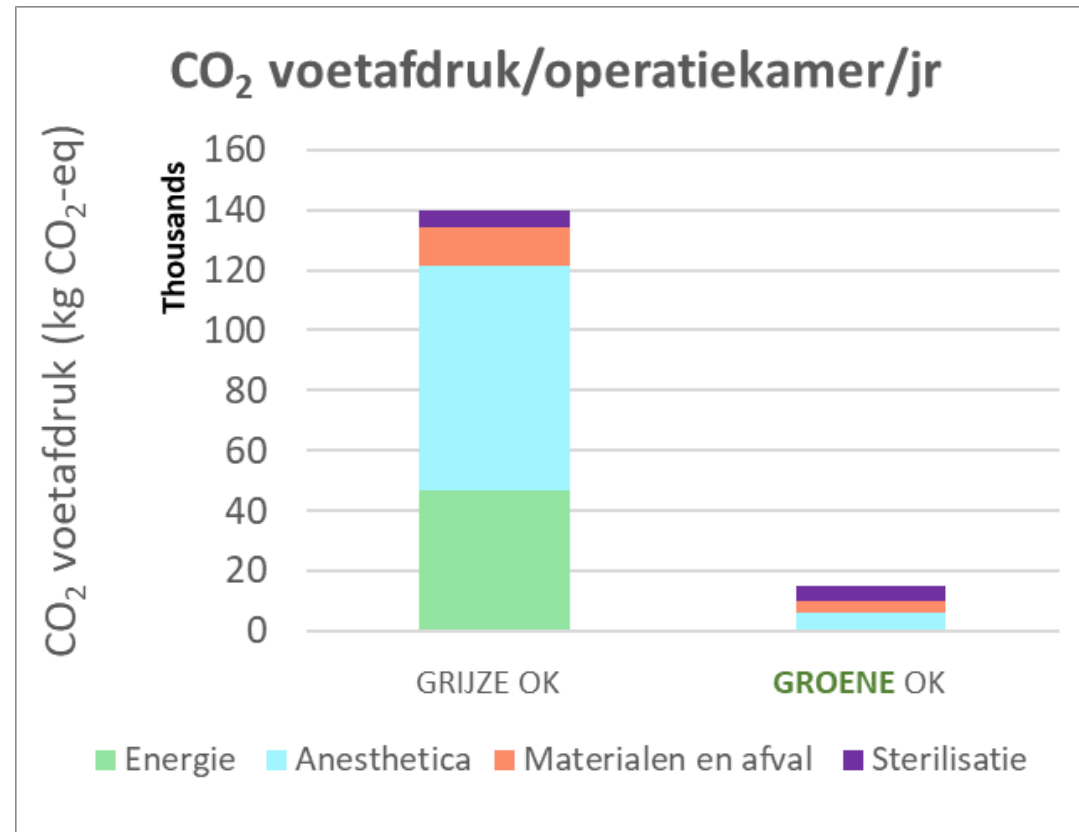
Steriele operatiejassen
Steriele afdekmaterialen
Laryngoscoop handvatten
Laryngoscoop bladen
Larynxmasker
Bloeddrukbanden
Laparoscopische trocars
Laparoscopische scharen
Laparoscopische clippers
Naaldencontainers
Anesthesie medicijn tray

Sterilisatie

Inpakmethode

Evidence based OK-model CO₂ footprint

Variabelen standaard OK	Waarde
Aantal OK's	1
Aantal weken	52
Aantal operaties per dag	5
Aantal werkdagen per week	5
Totaal aantal operaties (per week)	25
MAC-uur per week	15
Aantal steriele netten per operatie	2
Aantal steriele operatiejassen per operatie	3,5
Aantal m ² afdekdoeken per operatie	4
Aantal laryngoscoop handvatten per operatie	0,5
Aantal laryngoscoop bladen per operatie	0,5
Aantal larynxmaskers per operatie	0,5
Aantal bloeddrukbanden per operatie	1
Aantal laparoscopische trocars per operatie	0,2
Aantal laparoscopische scharen per operatie	0,05
Aantal laparoscopische clippers per operatie	0,05
Aantal naaldencontainers per operatie (FLL)	0,04
Aantal anesthesie medicijn trays per operatie	1

Individueel rapport:

5 thema's

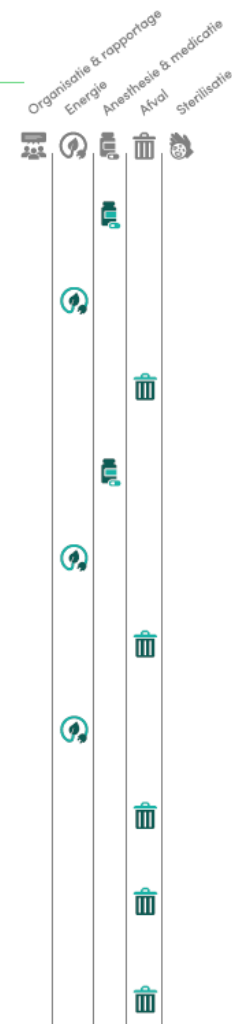
- Thema Organisatie & Rapportage
- Thema Energie
- Thema Anesthesie & medicatie
- Thema Materialen & afval
- Thema Sterilisatie

Individueel rapport:

Top 10 aanbevelingen

Geschat potentieel in winst per OK
 uitgedrukt in ton CO₂-eq per jaar

- 172 Maak gebruik van End-Tidal Control om automatisch de vergasstroom aan te passen en de hoeveelheid inhalatie-anesthetica te minimaliseren.
- 167 Gebruik groene stroom i.p.v. grijze stroom
- 98 Gebruik 100% reusable operatiejassen
- 94 Maak gebruik van Vapour Capture Technology om de dampresten van de inhalatie-anesthetica op te vangen.
- 30 Maak gebruik van een warmteterugwinningssysteem
- 19 Gebruik 100% reusable afdekmaterialen
- 16 Zet het luchtbehandelingssysteem op een lage stand in het weekend en in de avonden
- 3 Gebruik 100% reusable laparoscopische trocars
- 3 Gebruik 100% reusable laparoscopische clippers
- 1 Gebruik 100% reusable larynxmaskers

Individueel rapport:

Kwantatieve vergelijking met anderen

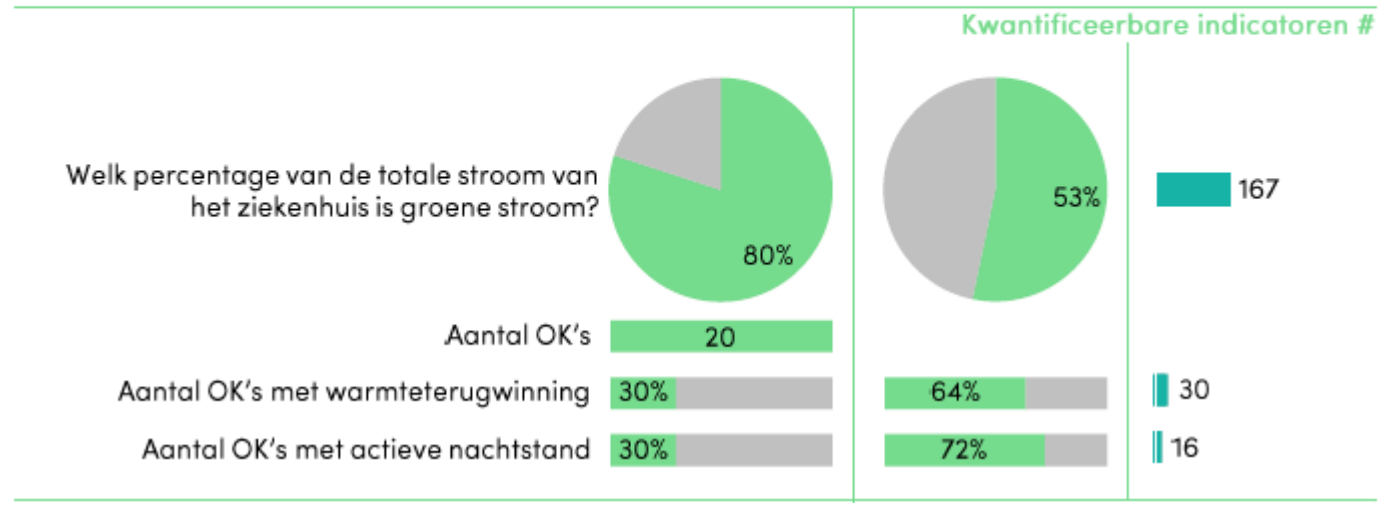
Energie

- Eigen ziekenhuis
- ▲ Gemiddelde ziekenhuis
- ▲ Best practice ziekenhuis

Mijn ziekenhuis →

Verdeling van antwoorden andere ziekenhuizen (n=36) →

Verbeterpotentieel voor OK-centrum¹ [ton CO₂-eq/jr] →

Individueel rapport:

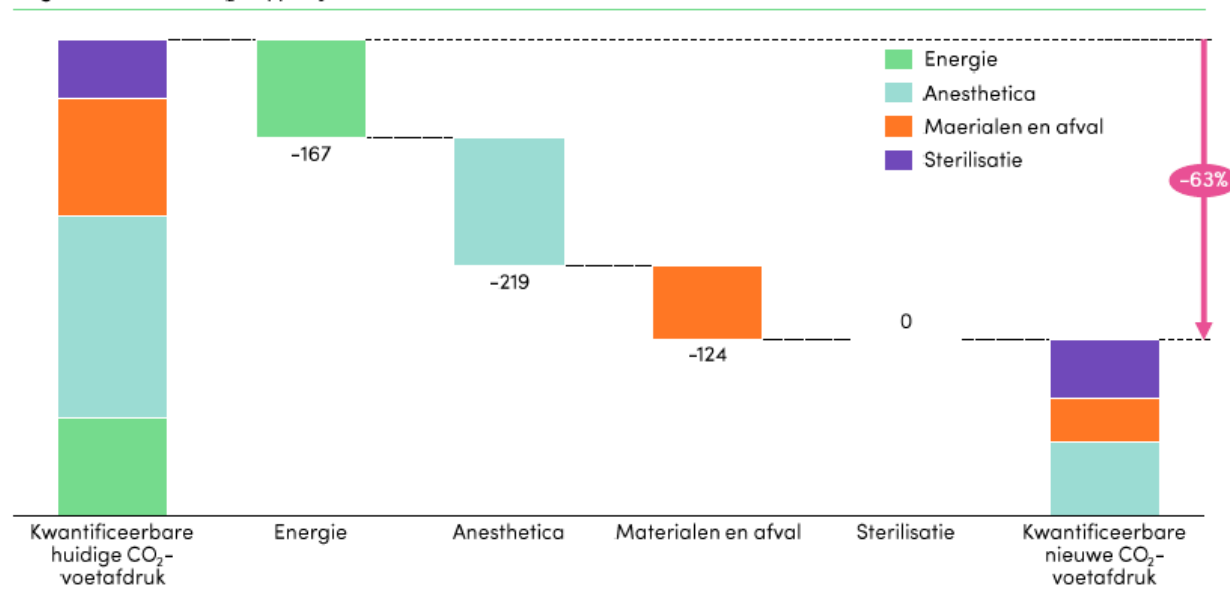
Kwalitatieve vergelijking met anderen

Individuele rapportage

Geschat maximaal verbeterpotentieel

Geschat verbeterpotentieel voor OK-centrum
 uitgedrukt in ton CO₂-eq per jaar

Thema Organisatie en rapportage

Randvoorwaarden voor transitie naar een Groene OK

Drie stadia van ontwikkeling:

I. **Locale actie:**

- Losse initiatieven
- Individuele acties

II. **Gecoördineerde actie:**

- Meer draagvlak
- Structurele overleggen & rapportage
- Inkoop (impact) en onderwijs (begripsvorming)

III. **Strategische actie:**

- Ingebed in structuren en routines
- Integraal onderdeel van inkoopprocessen en onderwijs

Thema Organisatie en rapportage

Vragen

Heeft het ziekenhuis de Green Deal zorg (3.0) ondertekend?

Is er een Green Team voor de OK van het ziekenhuis?

Lopen er ziekenhuisbrede verbeterinitiatieven op het gebied van duurzaamheid?

Vindt er periodiek overleg plaats over verbeterinitiatieven?

Worden verbeterinitiatieven gedeeld buiten het ziekenhuis?

Heeft het ziekenhuis een milieujaarverslag?

Maakt het OK-complex een aparte rapportage over duurzaamheid?

Is duurzaamheid een integraal onderdeel van het inkoopproces?

Vinden er sessies plaats om het bewustzijn te vergroten onder personeel op de OK?

Wordt duurzaamheid meegenomen in onderwijs voor OK personeel?

Organisatie
en rapportage

Individuele rapportage

Deel 2: Aanbevelingen

Barometer Groene OK

Deel 2

Alle aanbevelingen

Landelijke rapportage

Eerste resultaten obv 35 individuele rapportages

Geschat potentieel in winst voor alle OK's in Nederland
 uitgedrukt in ton CO₂-eq per jaar

- Gebruik groene stroom i.p.v. grijze stroom
 17.457
- Verban het gebruik van lachgas als draaggas.
 6.167
- Gebruik 100% reusable operatiejassen
 4.797
- Maak gebruik van End-Tidal Control om automatisch de vergasstroom
 aan te passen en de hoeveelheid inhalatie-anesthetica te minimaliseren.
 4.231
- Maak gebruik van een warmteterugwinningssysteem
 1.865
- Maak gebruik van Vapour Capture Technology om de dampresten van
 de inhalatie-anesthetica op te vangen.
 1.800
- Gebruik 100% reusable afdekmaterialen
 908
- Zet het luchtbehandelingssysteem op een lage stand in het weekend en
 in de avonden
 446
- Hergebruik bloeddrukbanden
 224
- Gebruik 100% reusable laryngoscoopbladen
 155

Landelijke rapportage

Eerste resultaten obv 35 individuele rapportages van ziekenhuizen

Figuur 1 – Gemiddelde scores (grijs) en best practice (groen) scores van operatiekamers in Nederland op de vijf onderzochte thema's in deze barometer

Landelijke rapportage

Thema Organisatie en rapportage

Resultaten: 50% in stadium 2, 25% in stadium 1 & 3

Huidige situatie: iedereen is gestart, maar verbeterkansen in inkoop en onderwijs

Aanbevelingen: Overstijg de persoon en neem duurzaamheid mee in opleiding

Landelijke rapportage

Thema Energie

Huidige situatie: overstap naar groene stroom in gang gezet en energiebesparende maatregelen mogelijk

Aanbevelingen: stap over naar groene stroom en verminder energie gebruik

Landelijke rapportage

Thema Anesthesie en medicatie

Huidige situatie: desfluraan uitgefaseerd, nu lachgas nog

Aanbevelingen: verban desfluraan en verminder gebruik inhalatie-anesthetica

Landelijke rapportage

Thema Materiaal & afval

Materialen & afval

← Gemiddelde ziekenhuis
→ Best practice ziekenhuis

Huidige situatie: er zijn mogelijkheden voor reusables, maar uitrol blijft achter ten opzichte van andere thema's

Aanbevelingen: Prioriteer op basis van inzichten en R-ladder, deel best practices en verduurzaam inkoopbeleid.

Landelijke rapportage

Thema Sterilisatie

Huidige situatie: in-house sterilisatie biedt opties tot verduurzaming

Aanbevelingen: begin in kleine stappen met energie- en waterbesparingsmethodes .

Landelijke rapportage

Conclusies

- I. Stap over naar duurzame energie en minimaliseer gebruik
- II. Verminder of stop zelfs het gebruik van desfluraan en lachgas
- III. Gebruik reusable operatiejassen en leer van goede reusable initiatieven op andere OKs

Vervolgstappen barometer

- Toevoeging van meer meetbare parameters op basis van de laatste wetenschappelijke ontwikkelingen
- Verder te kijken dan alleen CO₂-uitstoot en meerdere dimensies van milieu-impact te integreren
- De responsgraad te verhogen

Met dank aan:

Radboudumc

Radboud Universiteit

Jeroen Meijerink

Kristina Lauche

Julia Borgers

 Leids Universitair Medisch Centrum

Frank Willem Jansen

Kim van Nieuwenhuizen

Hans Friedericy

 GUPTA STRATEGISTS

Niels Hagenaars

Alberto Falcone

LANDELIJK NETWERK
DE GROENE OK.

 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Lauran van Oers,
Nico van Eeden,
Ronald Hendriks,
Lieke Droog,
Veronica Grace,
Wiebke Scheepens

 Leids Universitair Medisch Centrum

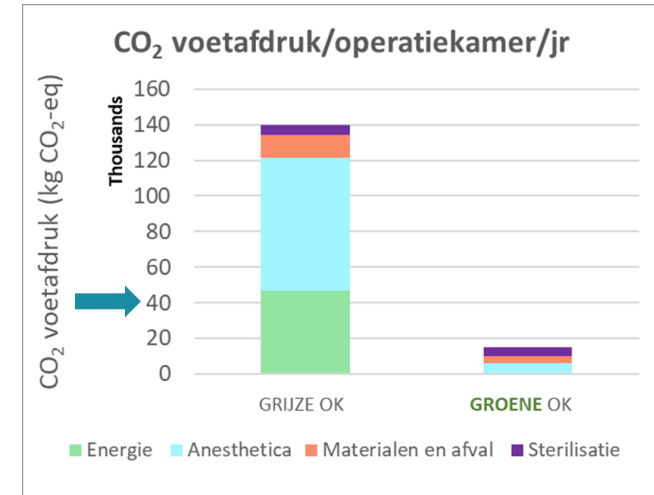
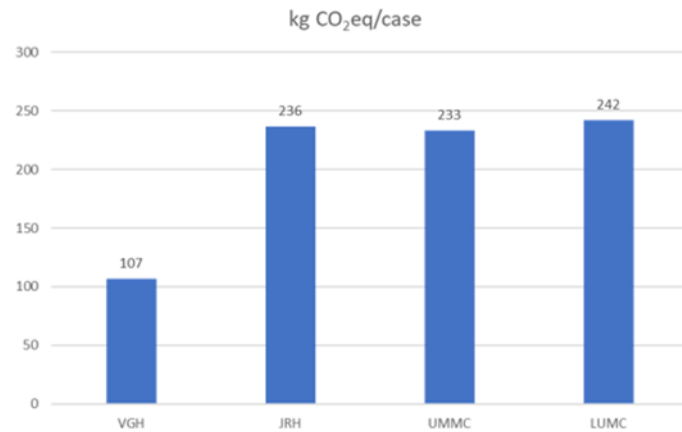
Joyce Duijndam
Tjerk Vredembregt

De volgende OK's hebben deelgenomen:

1. Ommelander Ziekenhuis Groningen (OZG)
2. Ziekenhuis Nij Smellinghe
3. Medisch Centrum Leeuwarden (MCL)
4. Deventer Ziekenhuis
5. Medisch Spectrum Twente (MST)
6. Diakonessenhuis
7. BovenIJ Ziekenhuis
8. Rivas Zorggroep / Beatrix Ziekenhuis
9. Groene Hart Ziekenhuis
10. Reinier de Graaf Gasthuis (RdGG)
11. Albert Schweitzer Ziekenhuis
12. Maastad Ziekenhuis
13. Alrijne Ziekenhuis
14. HMC (Antoniusshove)
15. Franciscus Gasthuis & Vlietland (v.h. Vlietland Ziekenhuis)
16. Admiraal de Ruyterziekenhuis
17. Bernhoven
18. Máxima medisch centrum (MMC)
19. Elisabeth-TweeStedenziekenhuis (ETZ)
20. Universitair Medisch Centrum Groningen
21. Radboud UMC
22. UMC Utrecht (UMCU)
23. Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC)
24. Maastricht UMC+
25. OLVG (west)
26. Amphia Ziekenhuis
27. Erasmus MC
28. Cortoclinics
29. Kliniek Voor de Hand
30. Rijnstate
31. Jeroen Bosch Ziekenhuis
32. St. Anna Zorggroep
33. St. Antonius Ziekenhuis
34. Zuyderland Medisch Centrum
35. Amsterdam UMC locatie AMC

Discussie

Model vs de “werkelijkheid”

Per operatie:

Grijze OK: 107 kg CO₂ per operatie

LUMC '19: 242 kg CO₂ per operatie

Model: 31 kg CO₂ per operatie = 13%

Per OK:

LUMC '19 : 2.900.000/20 per jaar = 145.000 kg CO₂

Model: 810.000/20 OK's /jr = 40.000 (30%)